

VILÁGOS SÁG

I. ÉVFOLYAM

AZ ERDÉLYI MAGYAR NÉP LAPJA

45. SZÁM

Az EMKE nyilatkozik

Vasárnap délelőtt az 63. Sándor József elnöki felhívással szervezett értekezlet zajlott le az EMKE helyiségében. A résztvevők elítélték az egyesület 48-as hagyományával szembe fordított és a németekkel együtt ellakardott fasiszta vezetők és új közgyűlést hívtak össze. Egyetértésben a Magyar Népi Szövetséggel. Az itthon maradt EMKE-vezetők figyelemreméltó nyilatkozatát teljes egészében közöljük, mint a magyar polgári értelmiség legjobbjai részéről megnyilvánult demokratikus újjáépítő szándék első dokumentumát.

Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület megjelent tagjai lájdalommal állapítják meg, hogy a közelmúltban a fasiszta államvezetés az egyesület törvényes szerveinek tudta és engedélye nélkül, alapszabályellenesen az „EMKE elnöki osztálya” elnevezés mögé bujtatta az elfoglalt nacionalizmus szolgálatába állított propagandaszerveit és olyan működést fejtett ki, amely sem az egyesület ősi hagyományával, sem pedig tagjai nagyrészenek a felfogásával nem egyezett. Az utolsó három évben nem volt sem választmányi ülés, sem közgyűlés és ezért még azok sem tiltakozhattak, akik egyébként hallottak erről. Most azonban kijelentjük, hogy mi ennek a munkának részesei nem voltunk és azt súlyosan elítéljük.

Az erdélyi szellemnek megfelelően a demokratikus gondolkodás és berendezkedés hívei vagyunk. Közöttünk a társadalmi osztálytudat, a faji, nemzetiségi és vallási kizárólagosság ismeretlen, vagy amennyiben ennek maradványa élne, gyökerestől ki akarjuk irtani.

Határozottan és nyíltan elutasítunk magunktól mindenféle sovinizmust és nem tűrünk meg sorainkban olyanokat, akik hamis és hazug jelszavakkal zavarni akarják a nagy és tiszta emberi szolidaritást.

Bizalommal a helyünkön maradunk és ezzel tetteleg bebizonyítottuk, hogy készek vagyunk együttműködni Erdély különböző népeivel, elsősorban a románsággal, hogy testvéri egyetértésben szolgáljuk a népi alapon nyugvó demokráciát.

Felhívunk minden komolyan gondolkodó magyar embert, hogy velünk együtt vegyenek részt ebben az alkotó munkában. Erdély népei között létesüljön olyan testvéri viszony, amely az igazságosság és méltányosság szellemében alkalmas arra, hogy a különböző gazdasági érdekek eppogy, mint a különböző sajátosságú kultúrák egymást kiegészítsék és mély, gazdag harmoniában olvadjanak össze. Vesszen ki a gazdasági érdekek szolgálatából az önzés és kapzsiság! A tudomány, művészet, irodalom és a természet kultusza ne váljon kezünkben soha doronggá, amellyel embertársaink ellen hadakozunk vagy más nemzetiségű, faji és vallási teletársaink lelkét és érzékenységét bántjuk. Ezek az eszközök legyenek alóban szellemi tényezők, amelyeknek a segítségével a békességet, a szeretetet, az emberek közötti megértést és a mélyebb szellemi kapcsolatot szolgáljuk.

Az egyetemes igazság és tiszta érzelmi szabadság az a két vezérlő csillag, amely előttünk ragyog, hogy elvezesse Erdély népeit a békés és boldogabb jövő felé. Ezért az igazságért, amely kizár minden kapzsiságot és minden kizárólagosságot és ezért a szabadságért, amely ment minden házasságtól, kell minden magyarnak harcolnia, hogy a demokrácia ne csak jelszó maradjon, hanem éltető valósággá váljék!

SZORUL A HARAPÓFOGÓ BUDAPEST KÖRÜL

Malinovszky-csapatok Csepelnél átkelve a Dunán, felvették az összeköttetést Tolbukin hadseregével

MOSZKVA, december 10. (Rádió.) Sztalin tábornagy a 2. ukrain arcvonal parancsnokához, Malinovszky tábornaghoz és vezérkari főnökéhez, Zaharov tábornokhoz napi-parancsot intézett. Ebben bejelenti, hogy a 2. ukrain arcvonal csapatai Budapesttől északra megtörték az ellenség erős védőállását, áttörték az arcvonalat és a betörési helyet 120 kilométer szélességre bővítették ki. E harcok során helyenként 60 kilométer mély betörést értek el és Budapesttől északra elérték a Duna vonalát.

Ezzel egyidejűleg a 2. ukrain arcvonal csapatai Budapesttől délre áttörték az ellenség folyamvédelmi rendszerét, Csepelnél átkeltek a Dunán és Ercsőt elfoglalva tovább törtek előre nyugati irányban. A Velencei-tónál egyesültek Tolbukin tábornagy 3. ukrain arcvonalbeli csapataival, melyek északi irányban törnek előre.

A hadműveletek során a szovjet csapatok elfoglalták Vácot, Aszódot, Balassagyarmatot, Ercsőt és még több mint 150 helységet. Ezek között a legfontosabbak a következők: Gyöngyöspata, Palotás, Apc, Kisnémeti, Beecske, Romhány, Rétság, Diósjenő, Szigetszentmiklós, Csepel, Iváncsa, Göböljárás, Ráckeve, Szigetcsép, Szigetújfalú, Püspökhatvan, Dunaharaszti, Százhalombatta, Adony, Pusztaszabolcs.

Ezen felül a Velencei-tó és a Balaton közt a szovjet csapatok még elfoglalták Gárdony, Agárd, Kerecseny és Seregélyes községeket.

December 8-án 63 német harcokocsit lőttek ki és 46 ellenséges repülőgépet semmisítettek meg.

Sztalin marsall napi-parancsában elrendeli, hogy Moszkvában 224 ágyú 20 sortűzzel köszöntse a nagy sikereket elért csapatokat.

MOSZKVA, december 11. (Rádió.) A szovjet tudósító iroda hadijelentése a következőképpen szól: December 10-én csapataink Budapesttől északra és északkeletre több, mint 40 helységet foglaltak el, köztük Buják, Ipolyker, Ipolynyék, Drégelypalánk, Orszentmiklós, Demod, Alsógöd, Felsőgöd és Szöd községeket.

A 2. ukrain arcvonal csapatai december 5-e és 9-e között 5600 magyar és német foglyot ojtottak le.

A többi arcvonalon csak helyi jelentőségű harcok folytak. December 9-én csapataink 46 német harcokocsit lőttek ki és 24 ellenséges repülőgépet lőttek le.

Az Angliai Magyar Tanács üzenete a magyar néphez

LONDON, december 11. (Reuter) A Károlyi Mihály elnöklésével működő Angliai Magyar Tanács üzenetét intézte a magyar néphez. Az üzenet, amely a londoni rádióban hangzott el, így szól:

„A Vörös Hadsereg közeledik Budapest felé északról, keletről és délről. Egyre több magyar város szabadul fel és a felszabadított területeken a Szálasi-diktatúrát új szellem váltja fel s végre ezek a magyar városok és falvak megindulnak a szabad, demokratikus fejlődés útján. Az Angliai Magyar Tanács és az egész világ hazafias magyarsága örömmel és meglelégedéssel látja ezt a fejlődést.

A felszabadított területeken az összes hazafias nemzeti erők egyesülnek, hogy az új Magyarország első alapköveit lerakják. Az Angliai Magyar Tanácsot különös örömmel és meglelégedéssel tölti el, hogy a független, demokratikus Magyarország felépítésének folyamata teljesen megfelel az általa alkotott programnak. A felszabadításban olt küzdelem egymás oldalán a szociáldemokráta, kommunista és kiscgazda párt tagjai, a haledó polgári elemek, a demokratikus egyházi tényezők, valamennyien a jobb magyar jövő érdekében.

Az országépítő hazafias erőknek

azonban nemcsak az a kötelességük, hogy elsöpörjék a gyászos fasiszta múlt minden maradványát, hanem, hogy végleg kiűzzék a németeket és a fasiszta magyar árulókat az ország területéről. Minden hazafias magyarnak kötelessége, hogy teljes erővel támogassa a Vörös Hadsereg harcát és megmentsen minden olyan magyar javat, anyagi és kulturális értéket, amely még nem esett áldozatul a németek és magyar cinkosaik pusztításainak. Ebben a harcban, hazafias magyar szellemben kell megteremteni a jövő békés, demokratikus, boldog Magyarországát.

Erős amerikai kötelelékek délről megkerülték a Saar-medencét

LONDON, december 11. A londoni rádió jelenti: A nyugati hadszíntéren a legutolsó 48 órában a harcok súlypontja az I. amerikai hadsereg szakaszára helyeződött át. Az amerikai csapatok erős légi támogatás mellett Dürentől délre és délnyugatra 15 kilométeres mélységben támadást indított a Röhr túlsó partján lévő német hidfőállás ellen. Az amerikaiak helyenként másfél kilométert hatoltak előre és több falut foglaltak el.

A Saar-vidéken a 3. amerikai hadsereg Drulingen térségében megszállta a Saar-vidék-vonal néhány kiserődjét. Más erős kötelelékek dél felől nyomnak előre és lényegében megkerülték az egész Saar-medencét. Vasárnap több mint 1550 amerikai repülőgép támadta a Siegfried-vonal

mögött húzódó hadtápvonalakat. Súlyos bombázást szenvedtek a vasúti célpontokra. Csak négy amerikai bombavető vesztett oda. Olaszországból felszállt szövetséges bombázók a Skoda-művek pilseni telepeit támadták.

Súlyos támadás érte a regensburgi olajfinomító pályaudvarát is. Jugoszláviában vasúti célpontokat bombáztak a németek visszavonulási útján és az Adrián hajókat támadtak.

A németek felakasztották két Szálasi-ellenes magyar tábornokot

LONDON, december 11. — Az angol rádió jelenti: A még fel nem szabadított magyar területeken a hadtörvényszékeket majdnem teljesen német tisztekkel töltötték be. Szombaton felakasztottak két magyar tábornokot, akiket azal rádtak, hogy meg akarták dönteni a jelenlegi kormányzatot. Több más rádtal szemben is ítéletet hirdettek. Az ellendállás mozgalom részletei még nem ismeretesek.

A Dermatá munkássága erélyesen beleszól a közügyekbe

KOLOZSVÁR, december 11. Várnap délelőtt a Diákház nagytermében a Dermatá-gyár munkássága egész Északeregy sorsára, de különösen Kolozsvár közigazgatására nézve nagyhorderejű gyári gyűlést tartott. A gyűlés főként a Dermatá-művek munkásainak bértárgyalási tárgyalásait, valamint a városi és megyei közigazgatás és a purifikáló bizottságok vonatott működésének kérdéséről vitatta meg s ezekre vonatkozólag hozott igen komoly határozatokat.

A Szakszervezeti Tanács részéről elsőnek Jordáky Lajos szólalt fel. Kifejtette, hogy a szakszervezetek s így a Dermatá-gyár munkásai is csak akkor vihetik sikeresen gazdasági harcukat, ha a politikai küzdelemből is kivészik a részüket. „A politikai küzdelem elsősorban a fasizmus végső leverésére irányul” — mondotta Jordáky Lajos. „A Dermatá-gyár munkásai a Vörös Hadseregnek dolgoznak, tehát ezzel már is igen hathatósan kivészik részüket a páci hadseregek tönkremenésében. Épp ezért még fokozottabban kell dolgoznunk!” Közölte, hogy a munkabérek kérdésében a Szakszervezeti Tanácsnak nem célja a béreket a végtelenségig emelni, hanem csak a már meglévő piaci árakkal akarta egyensúlyba hozni a béreket. „Ezzel szemben — mondotta — az történt, hogy az üzlekedők a végtelenségig próbálják felverní az árakat. Izenjük nekik, hogy a türelmi idő lejárt. Nem rettenünk vissza attól sem, hogy az üzletek és raktárak árukészletére a szakszervezetek rátegyék a kezüket. Az árdrágító uzsorásokat pedig internálótáborokba küldjük.

Egyenlő munkáért egyenlő bért

Ezután Szendrey Kálmán beszámolt a bértárgyalások eredményéről. Hangsúlyozta azonban, hogy a gyár munkásainak nagygyűlése nemcsak a bérek rendezése, hanem egész Északeregy érdekeinek megvédése mellett történt.

Rátérve a bértárgyalások kérdésére, tudatta, hogy a letűnt fasiszta bérpolitika 25 éves rendszerét kellett megváltoztatni. Ez a rendszer 29 fizetési osztályba sorozta a gyár munkásságát s negyven és hetven filleres órabérért dolgoztatta a munkásnőket. Ehelyett most négy férfi és négy női fizetési osztályba fogta össze a béreket. A Szakszervezeti Tanács megállapítása szerint kétezer pengőnél nem lehet magasabb fizetése a vezérigazgatónak sem, mint ahogy nem lehet nagyobb a főispáné sem. A Dermatá-gyár legalacsonyabb fizetési osztályába tartozó munkások, főként munkásnők fizetésemelése eléri a háromszáz százalékosat. A szakmunkásoké viszont csak nyolcvan százalékos emelkedést mutat. Ezek a felémelt bérek november negyedikéig visszamenőleg fizetettnek ki a munkásságnak. Az újonnan felvett munkások a bértáblázat szerint megállapított béreknél husz százalékkal kevesebbet kapnak kezdőfizetesként.

Ezek ismertetése után Fischer Albertné a Szakszervezeti Tanács nőbizottsága részéről kiigazololta, hogy a nőket külön fizetési osztályokba osztották, holott az egyenlő munkáért egyenlő munkabér elvét kellett volna alkalmazni. A felszólalást a megjelent munkásnők helyeslő hozzájárulása követelte. A bértárgyaláson résztvevő bizottság nevében Szendrey Kálmán és Micu János felvilágosították a munkásnőket, hogy a bértárgyalásnál maguk is az egyenlő munkáért egyenlő munkabér elvét tartották szem előtt s kimutatták, hogy ez a gyakorlatban is érvényesül.

Ezután Szendrey Kálmán tudatta, hogy a Dermatá-gyár általános helyzete kielégítőnek mondható. Aprilisig a gyár nyersanyagszükséglete biztosítva van. Mindössze a szén és a fonalellátás okozhat nehézségeket, a

fonal ugyanis csak hat hétre van lízisztva. A közönség részére készült cipőárú hamarosan piacra kerül. A régi áráktól eltérően 82 százalékos áremeléssel fogják a cipőket kiárusítani.

A purifikáló bizottság részéről Benedek János főbizalmi ismertetette azokat az intézkedéseket, amelyekkel a gyárban meglapuló fasiszta bérencéket igyekeztek felfedni és eltávolítani. Erélyesen bírálta a városi és megyei tanács azon tagjait, akik a munkásság városi és megyei tanácsnóknak építő szándékú javaslatait és terveit elgáncsolják, ugyanakkor védelmükbe veszik Inczedy-Joksman Odón volt főispánt.

A gyarmatosító linénetőknél nincs helye nekünk

A jelentéshez több román és magyar munkás szólott hozzá, hangsúlyozván a Dermatá-gyár munkásságának testvéri összetartását. A felszólalók követelték, hogy a gyárban kifüggesztett szegyetáblára függesztesék ki azoknak a tisztviselőknél a neveit is, akik késve jönnek a munkába. Ne legyen különbség ebben a tekintetben sem munkás és tisztviselő között. Tiltakoztak az ellen, hogy a vasuton pengőért nem adnak meneti-nyomatékosan helyeselték, hogy a Dermatá-gyár munkássága és minden szakszervezet követeli a városi és megyei tanácsok átszervezését. Hangsúlyozták, hogy ezekben a tanácstestületekben a munkásság számarányának megfelelő képviseletet kell biztosítani. A nagygyűlés zugó helyeslése mellett tiltakoztak a felszólalók az ellen is, hogy a pénztőke — amely a munkásságot min-

dig kiszákmányolta és ezután is ki akarja szákmányolni — Kolozsvárra és Északeregybe bármilyen banküzlet fedezete alatt befurakodjék. Tiltakoztak az ellen is, hogy a közmunkákra csak szegény dolgozókat rendeljenek ki s azt követelték, hogy mindenki, tekintet nélkül foglalkozására, személy szerint vegye ki részét a közmunkából. Követelték továbbá, hogy váltsák le a közellátás éléről Albon tanácsost, mert a közellátási cikkek beszerzését elszabotálta. Követelték Németh Hugó leváltását is, aki a románfaló Atzél Ede pártfoglója volt.

Az erélyes felszólalások után Imecs Márton gépészmérnök a dermatágyári munkásság követeléseit magába foglaló határozati javaslatot olvasott fel. Utána Hegyi János a Kommunista Ifjak Szövetsége nevében kérte a gyár munkásságát, hogy legyen segítségére a gyárban dolgozó ifjúság munkásságmegszervezésében. Fischer Albertné a Szakszervezeti Tanács nőbizottsága részéről a férfi munkásság figyelmébe ajánlotta, hogy minden bizottsági munkába vonják be a nőket, a bértárgyalási bizottság munkájában pedig egyenlő képviseletet biztosítsanak a nőknek a férfi-munkásokkal.

Legvégül Belovai István, a bér- és munkásság szakszervezeti titkára, beszámolt a szakszervezet munkájáról és hiányolta, hogy a dermatágyári munkásság egyrésze még ma sem iratkozott be a szakszervezetbe.

A nagyjelentőségű gyűlés határozati javaslatát szerdai számunkban közöljük.

Északeregy jogi helyzete a Központi Tanácsadó Testület előtt

KOLOZSVÁR, december 11. Mint ismeretes, a Nemzeti Demokrata Arcvonal kolozsvári csoportja részéről kezdeményezett Központi Tanácsadó Testület beöltözött a volt Nemzeti Bank épületébe s ott folytatja szakszervezeti és teljes üléseit. Az elmúlt csütörtökön megkezdődött teljes ülés a munka- és közlekedési bizottság, valamint a gazdasági bizottság előterjesztett javaslatának megvitatása után áttért a közigazgatási, jogi és kulturális bizottság kérdéseinek a megvitatására is.

A közigazgatási bizottság javaslatát Roban Gheorghe dr., a Román Demokratikus Szövetség képviselője nyújtotta be. E bizottság hatáskörébe tartozik a társadalomgondozás és közegészségügy is. Demeter János dr. alpolgármester hiányosnak tartja a javaslatot. Rövid vita után a gyűlés átdolgozás végett visszautalta a javaslatot a bizottsághoz.

A jogi bizottság javaslatát Pásztai Géza dr. rendőrbíró, a Szociáldemokrata Párt képviselője terjesztette elő. A javaslat Északeregy jogi helyzetét igyekezett tisztázni, kitéjtven, hogy a tényleges hatalom e területen Malinovszky tábornagyé, aki hatalmát az Egyesült Nemzetek, tehát a Szovjetunió, az Északamerikai Egyesült Államok és Anglia közös megbízásából gyakorolja. A jogtörés ugyanakkor Északeregyben a szovjet-román fegyverzáncú szerződés. A javaslat szerint sürgősen tisztázni kell, hogy a főispánnak a rendeletek alkotása terén meddig terjed a hatásköre. A javaslat szerint minden északeregyi lakosnak már ma jog van ahhoz, hogy saját néposztályából választott bírák saját anyanyelvén tárgyalják vitás kérdéseit.

A javaslathoz a Magyar Népi Szövetség részéről Bernád Ágoston dr. szólott hozzá, szükségesnek találván, hogy Északeregy teljes demokratikus önkormányzata már a fegyver-

vagy nem kívánja gyermekének vállalási oktatását. Miután Lakatos István, Dán István, Pásztai Géza dr. és ifjabb Vescan Teofil dr. a munkásság képviselői azt a felfogást képviselték, hogy a vallási oktatás legyen magánügy, a gyűlés a módosító indítványt elfogadta.

Végezetül elhatározta az ülés, hogy minden párt egy-egy képviselőjéből álló küldöttséget meneszt Bukarestbe a legsürgősebb gazdasági ügyek elintézése érdekében. A legközelebbi teljes ülés pénteken reggel fél 9 órakor kezdődik.

Kik a háborus bűnösök?

A városi tisztogató bizottság az alábbi közleményt adta ki:

A világtörténelem legnagyobb háborújának vagyunk részesei. Bármerre nézünk, csak szenvedést, nyomort és felbecsülhetetlen kulturális pusztulást látjuk. Nem lehet csodálkozni, hogy Európa minden sarkában felvetik a kérdést: kik a felelősök és milyen mértékben mindazokért a szörnyűségekért, amikhez foghatót a történelem alig ismer. Még kell találni a bűnösöket és elkövetelt cselekményeik arányában meg kell büntetni őket. Végre tanulja meg mindenki, hogy nem lehet emberek száz-ezreit, millióit kiirtani, nem lehet büntetlenül megelkezni olyan hóhérmunkában, amelyekért a városok, sőt nemzetek kell majd szégyenkezzenek a történelem ítélőszéke előtt. Kolozsvár város vezetősége is kinevezett egy ötlagu bizottságot Chiciudean György, Lakatos István, Neumann Sándor, Salvan Virgil és Szepesi Sándor személyében, akik hivatottak a város közhivatalait és közüzemeit megüszíteni a nem odaváló elemektől. A bizottság első ülésén a következő határozatot hozta:

1. Háborus bűnös az, aki a háborút előkészítő és előidéző parlamenteknek, kormányoknak tagja volt, vagy azokat képviselte, vagy az, aki azok szellemében rendeleteket és embertelen parancsokat adott ki, vagy azok végrehajtását elrendelte.

2. Büntetendő politikai cselekményeket követtek el azok, akik olyan politikai pártoknak voltak tagjai, amelyek az 1. pont alatt említett kormányokat adták, vagy azokat támogatták, vagy nemzetiségi, népi, baloldali szervezetek ellen az emberi és demokratikus felfogással összeegyeztethetetlen magatartást tanúsítottak.

3. Büntetendő politikai cselekményeket követtek el azok, akik nem tartoztak az előző pontokban felsorolt bűnösökhöz, de törvénytelen és embertelen parancsokat hajtottak végre, vagy a 2. pontban említettekkel szemben azok kárára előnyökhöz jutottak.

4. Büntetendő politikai cselekményeket követtek el azok a hivatalos személyek, akik az előző pontokban felsorolt cselekményeket azzal követtek el, hogy a kapott utasításokat, parancsokat a parancsteljesítés kötelezettségén túl, egyéni tulbuzgósággal hajtották végre.

5. Közalkalmazásba nem kerülhetnek és nem tarthatók meg azok, akik a fentemlített esetek egyikében bűnösnek találtak.

Az ötlagu bizottság azonban nem ismerheti a város minden alkalmazottjának viselt dolgait. Eppen ezért kéri a város valóban demokratikus gondolkodó polgárait, hogy legyenek segítségére, mert mindnyájunk közös érdeke, hogy a közügyeket megbízható, tisztá multtal rendelkező és demokratikus szempontból kifogástalan tisztviselői kar végezze. Ha valaki konkrét adatokat tud szolgáltatni, juttassa el azokat zart borítékban a bizottság valamelyik tagjához, vagy a városházára a 27-es számú szobába. Az adatokat kérjük aláírni és a lakcímet megjelölni, hogy az illető esetleg valóságilag ellenőrizni tudjuk, mert ellenőrizhetetlen adatok alapján nem lehet emberek sorsa felett itélkezni.

Akik ezt elmulasztják, azok nem nevezhetők igaz demokratáknak és utólag nem lehet joguk bírálói gyakorolni.

